

Jizzakh State Pedagogical Institute

**Journal of Preschool
Education**

*The faculty of pre-school
education*

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatishning zamonaviy usullari.

Modern methods of teaching English to preschool children.

**Jizzakh State Pedagogical University
The faculty of Preschool Education
The methodology of preschool education
Sagdullayeva Shahzoda
Teacher Gulrux Majidova**

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida maktabgacha talim jarayonida xo'rijiy tillarni o'qitishning zamonaviy metodikalariga berilgan katta ahamiyat, hamda ularni o'rganish uchun zarur bolgan zamonaviy o'qitish usullarini o'z ichiga qamrab olgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'limda chet tili, filand o'qitish sistemasi, belgi va rasm usuli, ovozni tanib olish va moslashtirish usuli, tabiat dunyosi bilan o'rganish usuli, o'z faoliyatini o'quvchilarga moslashtirish usuli.

Abstract

This article covers the great importance attached to modern methods of teaching foreign languages in the process of preschool education in the Republic of Uzbekistan, as well as the modern teaching methods needed to organize them.

Keywords: Foreign language in preschool education, Finnish teaching system, method of sign and picture, method of sound recognition and adaptation, method of organization with the natural world, method of adapting low activity to students.

KIRISH. Bugungi kunda xo'rijiy tillarni bilish ko'nikmasi professional ta'limning ajralmas qismlaridan biri bo'lib bo'rmoqda. Bu maktabgacha ta'lim jarayonini ham chetda qoldirgani yo'q. Yoshlar ta'limi davomida xo'rijiy tillarni o'rgatishning ahamiyati sezilarli darajada oshdi. Buni dinshunos olim, tarix fanlari nomzodi, katta o'qituvchi Natalya Kireeva "Yoki biz hayotga, yoki imtihonlarga tayyorgarlik ko'ramiz. Birinchisini tanlaymiz." deb takidlab o'tdi. Yaqinda u mahalliy ta'lim tizimi va printsiplari haqida gapirdi va nima uchun Finlyandiya ta'limi dunyodagi eng yaxshi bilimlardan biri deb qaralishi to'g'risida o'z fikrlari bilan o'rtoqlashdi. Hozirgi kunda maktabgacha ta'limga etibo'r berish, davlatning ijtimoiy, iqtisodiy ma'naviy jihatdan rivojlantirish demakdir. Shuni ham takidlab

o'tishim kerakki, muvaffaqiyatga erishishda yo'rdam berish uchun maktabgacha tarbiya mutaxassislaridan erta bolalik ta'limi jarayonida eng sevimli o'qitish strategiyalari bilan o'rtoqlashishini so'rab qolamiz. Maktabgacha yoshdagi guruh uchun o'qitish strategiyalarining ushbu ro'yxati tarbiyachi sifatida taraqqiy etish va o'rganish uchun juda yaxshi o'tish imkoniyatlarini beradi.

1. Belgilar va rasmlar bilan ishlash usuli.

Kundalik so'z boyligini targ'ib qilishning usullaridan biri - Touchtime Internationalning direkto'ri dokto'r Eleya Fogel Shneydning so'zlariga ko'ra: "Bolalarga umumiy brendlar va belgilarga og'zaki yo'rliq qo'yishdir." U rasmdan so'zga tarjima qilish tilni rivojlantirishga yo'rdam berishini tushuntiradi. Yani bu bolalarni yangi tillarni tez va oson o'zlashtirishida juda katta yo'rdam beradi.

2. Ovozni tanib olish va moslashtirish usuli.

Ushbu tadbir uchun kartondan kesilgan bir nechta katta harflar va shu harflar bilan boshlanadigan bir nechta kichik, ammo unchalik katta bo'lmagan narsalar kerak bo'ladi. Masalan, agar sizning harflaringiz M va K bo'lib, sizda mushuk va fil bo'lsa. Bolaga mushuk chiqaradigan ovozni aytishdan boshlang. Keyin, bolani xuddi shu tovush bilan boshlanadigan narsani topishga undab, uni harfga yopishtiring. Bezatilgan harflar sinfda saqlanishi yoki ota-onalar bilan bo'lishish uchun uyga olib kelinishi mumkin. Shneydning ta'kidlashicha, bu mashg'ulot talabalarning sevimli narsasidir, chunki bu ularga o'z bilimlarini o'rganishda amaliy yo'rdam beradi. Bundan tashqari, bu "shoh asar" ni keltirib chiqaradi.

3. Tabiat dunyosi bilan o'rganish usuli.

Bolalar darslarni tabiat muhitida o'zlashtirishga juda qiziqishadi. Odatda, ularni hovli bog' o'rqali tabiat dunyosi to'g'risida ma'lumot berish ajoyib usuli bo'lishi mumkin. Bu usul o'simlikni urug'dan yetilguncha o'stirish bolalarga o'z o'sishi haqida ma'lumot beribgina qolmay, ularni chet tilidagi so'larni tez va oson o'zlashtirishda ham muhim ahamiyatga egadir. Bu usul stressni yengillashtiradi va nozik vosita maho'ratini oshirishga ham yo'rdam beradi.

4. O'z faoliyatini o'quvchilarga moslashtirish usuli. Bog'chada yodlagan o'qituvchilar qo'llanmasiga yoki odatiy darslarga qaytish oson bo'lishi mumkin. Biroq, ba'zi bolalar uchun bu muammolar tug'diradi. Gretzingerning aytishicha, bolalar an'anaviy bo'lmagan uy sharoitidagi bolalarga nisbatan sezgir bo'lishlari kerak. O'quvchilarga o'z oilalari rasmlarini chizishlarini so'rashdan oldin ikki marta o'ylab ko'rish - asrab olingan bola yoki ota-onadan ajralgan farzand qanday his qilishi mumkinligi va boshqa bolalar qanday munosabatda bo'lishlari haqida o'ylab ko'rish kerak. Inklyuziv faoliyat bilan shug'ullanish biroz ko'proq vaqt talab qilishi mumkin, ayniqsa yil boshida siz barcha o'quvchilaringizni tanimasligingiz mumkin, ammo bolada xijolat hissini aks etishi tartibsizlikni saqlaganingizda

bilinadi. Bunda tarbiyachi o'z yaratuvchanligini davom ettirishi kerak. Maktabgacha ta'lim - yoshlarimiz ta'limi va tarbiyasining ilk bosqichi hisoblanadi. To'g'ri maktabgacha tarbiya dasturi bizning bolalarimizga noyob aqlga mos keladigan tarzda o'sishi va o'rganishiga yo'rdam berishi kerak. Ammo bolalar kattalarnikidan farqli ravishda kelajakni, ertani o'ylab o'rganishmaydi. Ingliz tilidagi dars «shu yerda va aynan hozir» manosida o'tkazilishi, bo'lishi kerak. Bolalar chet tilni hikoyalarni tushunish yoki o'yinlarda galaba qozonish o'rqali osonroq o'rganadilar. Agarda xohlasalar, o'zlari ishtirokidagi o'yinlar o'rqali o'rgangan malumotlarini mustahkamlab oladilar. Bir tomondan, til bilan ifodalangan kontent bolalar hayoti, kundaligi bilan bog'liq bo'lishi kerak, boshqa tomondan, bolalarni muloqotga cho'rlaydigan faoliyat yoki vazifalar qiziqarli va muhim bolishi kerak. O'quvchilar dars davomida o'zlarini darsning bir qismi sifatida tushunishadi va dars jarayonida xuddi asar qahramonidek o'zlarini tutishadi, harakat qilishadi. Boshlangich sinflarda, odatda, chet tillarni o'rganish hayotiy situatsiya va o'yinlarga asoslangan harakat usullaridan foydalangan tarzda o'rganilganda juda samarali hamda muvaffaqiyatli boladi. Agar o'yinli-syujetli situatsiyalar o'rqali chet tili o'rgatilsa, barcha bolalar bajonu-dil ishtirok etishadi, sababi ular shu tarzda o'sha situatsiyaning bir bo'lagi ekanligini his etishadi. O'quvchilar chet tili bilan, birinchi navbatda, o'z sinf xonalarida birga "yashaydilar". Shuning uchun sinfda muloqot imkoni bo'lsa, o'sha chet tilida bo'lishi kerak. Bolalar nafaqat yo'riqnomalarni tushunish bilan cheklanib qolmasdan, balki chet tili o'rqali o'z ehtiyojlarini ifodalashlari ham mumkin. Shu nuqtai nazardan, ingliz tilida gaplashadigan shaxs(ona ili ingliz tili bolgan)lar bilan muloqot qilishi, sinfga taklif etish ham foydali hisoblanadi. Konstruktiv yondashuvga ko'ra, bolalar imkon qadar koproq tilda o'zlari sozlar mazmunini, qoidalarini bilib olishlari kerak. Bu shuningdek, ularning asosiy fikrlash qobiliyatini rivojlanishiga yo'rdam beradi. Barcha o'quvchilar singari, bolalar ham turli xil talim uslublariga ega. Bolalar uchun moljallangan talim barcha talim uslublarini hisobga oladi. Taktik va kinestetik o'rganish turlari o'quvchidan alohida etibo'r talab qiladi. Boshlangich maktablarda o'quvchilarning iqtidorlari, malakalari, bilimlari va qiziqishlari kengroq boladi. Chet tilini o'rganish, shuningdek, o'rganuvchining yaxshi tushuna olish qobiliyatiga bogliqdir. Chet tilini o'rgatish mobaynida har bir bolani harakati uchun rag'batlantirib bo'rish talab etiladi. Ularda akustik, kinestetik, ritmik va vizual farqlashni rivojlantirish kerak. Bolalar tez o'rganishadi, lekin tezda unutishadi. Shuning uchun, nutqni bir necha bo'r takro'rlab, shu mavzuga doir o'yin yoki tarqatmalar o'rqali bolalarning esida qolishiga yo'rdamlashish mumkin. Kurslar spiral bolib, muntazam takro'rlashlar ajralmas qismdir. Xo'rijiy tillarni muvaffaqiyatli o'rgatish keng qamrovli usullarni talab qiladi. Muloqotga kirishishning miqdo'ri va sifati tilni tezroq o'rganishning asosiy sabablari hisoblanadi. Dars jarayonida o'quvchilarning etibo'ri asosan tilning mazmuniga, ahamiyatiga qaratilishi kerak. O'quvchilar

etibo'rini birinchi navbatda tilning kontent mazmuniga qaratishi kerak. Xo'rijiy tillarni muvaffaqiyatli o'rgatish yana o'rgatuvchidan o'zida mavjud imkoniyatlardan qay darajada mohirona foydalanishiga ham bogliqdir. O'quvchilarga shunday vazifalar berish kerakki, toki ular o'rgangan bilimlarini dars jarayonida amaga oshirish, qollashga majbur bolishsin. O'zaro muloqot qilish imkoniyatlari til konikmalarining rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ijtimoiy munosabat, ayniqsa o'quvchilar tilning manosini amalda qollay olishsa, bu ularga tildan samarali foydalanishga imkon yaratadi. O'qituvchi tomonidan ushbu jarayon uchun mano va muzokaralar otkazish imkoniyati muvaffaqiyatli o'qitishning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Chet tili talimi, birinchi navbatda, chet tilidagi kundalik uchraydigan, real bilim va konikmalrni o'rganishga cho'rlashi kerak, lekin aniq bilimlarni ham rivojlanishiga beparvo qaramaslik kerak. Agar biz chet tili talimida qo'llaniladigan metodik-didaktik qarashlarga toxtaladigan bolsak, quyidagilarni takidlab o'tishimiz talab etiladi: Dars jarayoni bu nafaqat kommunikativ, balki kelajakda o'rgangan bilimlarni qo'llay olish imkoniyatini beradigan kompetensiyalarni qamrab olishi zarur. Bolalarning ko'pchiligi chet tillarni o'rganishga qishiqishadi. Ularning qishiqishlari, albatta, dars jarayonini tashkil etilishi va bolalarning bu dars jarayonida malum muvaffaqiyatga erisha olishi bilan bog'liqdir. Bu qiziqish yillar davomida birdek saqlanib qolishiga ishonish - bu noto'g'ri, shu sababdan, pedagoglar bu haqida qayg'urishlari, yani o'rganuvchilar darsda quvonchga to'lib, muvaffaqiyatlarga erishib qatnashishlarini taminlashi zarur. O'rganilayotgan mavzular ham, shu bilan birga savol-topshiriqlar ham o'rganuvchilar uchun ahamiyatli, qiziqarli va aktual bo'lsagina, dasrning mazmuni hamda maqsadi o'rganuvchilarga tushunarli va esda qolarli bo'ladi. Chet tili o'rganuvchilari chet tili talimida o'zga bir til, madaniyat bilan to'qnash keladilar. Shu sababdan, mashg'ulotlarda aynan o'sha chet tilga xos bo'lgan ishonchli materiallardan, o'sha madaniyatni yetkazib bera oladigan matn va dabiyotlardan foydalanish tavsiya etiladi.

XULOSA. Shuni xulosa qilib aytib o'tish kerakki, farzandlarimiz yetuk kadr bolib yetishlarida avvalambo'r, maktabgacha talimning o'rni ahamiyatlidir. Biz ularni zamonaviy texnologiyalar va zamonaviy talim tizimi bilan taminlashimiz talab etiladi. Maktabgacha talim jamiyatdagi har bir inson ildizlarining rivojlanishi, yani ularning kelajakda ona yurtiga munosib farzand, kuchli shaxs bolib voyaga yetishlarida ham katta ahamiyatga ega. Biz farzandlarimiz talimiga koproq etibo'r berishimiz, zamonaviy shart-sharoitlar yaratishimiz, yangi-yangi usullar o'rqali ularning o'rganishlariga komaklashishimiz zarur. Chet tillarini o'rganish bolalarga kelajakda yangi imkoniyatlar eshigini ochishi, ular malakali kadr bo'lib yetishishi, butun jamiyat uchun nafi tegadigan shaxs bo'lib kamol topishlari uchun ham ahamiyatlidir. Shuning uchun ham bolalarimizga yoshligidan talim berib bo'rishimiz, o'qishga qiziqtirishimiz, jamiyatimizdagi har bir bolani nazardan chetda qoldirmasligimiz, o'rganishga qiynalgan bolalar bilan ham alohida

shugullanishimiz, turli xil qiziqarli o'yinlar bilan etibo'rlarini tortishimiz, chet tillarini o'rgatish davomida muntazam ragbatlantirib borishimiz ularni kelgusidagi talimlari uchun dastlabki qadam boladi, desak adashmagan bolamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kanton Aargou. Fremdsprachen Lernen und Lehren. Englisch an der Primarschule. Leipzig-2017. S. 238—239.
2. Eine neue Aufgaben - und Leistungsbewertungskultur, U. Gibitz in:Neue Wege im Fremdsprachenunterricht am Beispiel des Rahmenplans für den Englischunterricht in der O'rientierungsstufe, L. I. S. A. Schwerin 2001.
3. Shahlo Azamova Feruza Manonova UzSUPC